

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сучасна діяльність промислових підприємств характерна складністю та динамічністю, і саме це визначає необхідність раціонального управління економічними процесами, зокрема процесом матеріального забезпечення. Для дослідження актуальних питань розвитку обліку в системі управління матеріальним забезпеченням виробництва, можуть бути використані два підходи – локальний і системний.

Локальний підхід передбачає дослідження і розвиток тієї чи іншої певної, окремої частини системи управління. Проте далеко не завжди отримані рішення узгоджені зі завданнями вдосконалення інших, суміжних із нею частин, а це пов'язано з втраченими можливостями для системи в цілому. Можливо, наприклад, шукати шляхи впорядкування інформаційних каналів, не вносячи суттєвих змін в організаційну структуру виробництва та управління, чи взагалі не звертатися до питання її вдосконалення. Можливо, навпаки, якимось чином поліпшити структуру чи окремі її елементи, але не внести адекватні зміни в систему комунікацій. Можна прагнути розширити інформаційні можливості обліку, однак залишити осторонь планування і контроль запасів. Втрата можливостей у цих випадках неминуча.

Тому переважаючим є системний підхід, що передбачає розгляд питань обліку процесу матеріального забезпечення в комплексі, у взаємозв'язку як між собою, так і в контексті інтересів системи управління підприємством.

Деякі дослідники розглядаючи системний підхід до управління процесами матеріального забезпечення, крім теоретичного, концептуального і методичного блоків, виокремлюють ще й аналітичний блок питань. Проте, на наш погляд, виділення окремого аналітичного блоку є недоцільним. Аналіз наукового опрацювання теоретичних, концептуальних і методичних питань та їх стану в практиці промислових підприємств має бути здійснений стосовно кожного окремого з питань, що належать до відповідних блоків. Недоцільно виводити теоретичний аналіз результатів попередників із контексту відповідних питань кожного блоку, оскільки їх конструктивну розробку проводять послідовно, і вона має спиратися на вже існуючі напрацювання – використовувати їх, поглиблювати чи відхиляти. Аналіз – органічна, невід'ємна частина опрацювання кожного окремого рішення відповідних блоків.

Автори, що пропонують використовувати системний підхід задля інтеграції обліку та його орієнтування на цілі забезпечення економічної безпеки підприємств, виділяють чотири блоки рішень – теоретичний, концептуальний, методичний, практичний. Проте у нас викликає сумнів блок практичних рішень, що містить питання, пов'язані зі зосередженням функцій планування, обліку, контролю, регулювання у центрах загрози безпеці, з упорядкуванням системи оперативного обліку, поглибленням інформаційних можливостей бухгалтерського обліку, вдосконаленням передумов, необхідних для адаптації обліку до цілей безпеки. По-перше, всі складові практичного блоку, за винятком передумов, випадають із контексту системного підходу, не перебувають за своєю сутністю в одному ряду з теоретичними, концептуальними і методичними

рішеннями, вироблення яких потребує аналізу існуючих результатів, наукових обґрунтувань концептуальних положень та побудов, створення методик, що переводять ці положення в площину практичних рекомендацій. Жодна складова блоку під згадані умови не підпадає. Є готові, вироблені рішення, що становлять суть підходу, з одного боку, і є реальні команди, процедури та інші практичні дії щодо їх впровадження, – з іншого. По– друге, вдосконалення передумов, необхідних для адаптації обліку до цілей безпеки, потребує, як мінімум, їх визначення й осмислення, а отже, певного наукового опрацювання – аналізу, вироблення стратегії і тактики тощо. Значить, і вони випадають із питань практичного блоку.

На наш погляд, зміст системного підходу до розвитку бухгалтерського обліку процесу матеріального забезпечення розкривають три блоки рішень: теоретичних; концептуальних; методичних.

На теоретичному рівні необхідно: проаналізувати положення П(С)БО 9 «Запаси»; класифікувати запаси та процеси за сукупністю ознак й розробити власну їх класифікацію; розробити класифікацію витрат сфери матеріального забезпечення; визначитися стосовно ідей концепції логістики, яка протягом останнього часу є доволі поширеною; дослідити галузеві особливості підприємств; системно підійти до розгляду процесу матеріального забезпечення (процеси формування та використання запасів).

Концептуальний рівень включає: визначення місце і значення обліку в управлінні; формулювання мети, завдань і принципів відповідно до яких треба створювати систему обліку й забезпечити її функціонування; вибір підходу до організаційної інтеграції обліку з іншими функціями управління; з'ясування проблем обліку та можливостей їх подолання.

На методичному рівні передбачається: вирішення проблем обліку щодо визначення собівартості продукції та сукупних витрат сфери матеріального забезпечення; удосконалення організації обліку процесу матеріального забезпечення; поглиблення бухгалтерських інформаційних моделей процесу матеріального забезпечення; удосконалення інформаційних моделей, базованих на небухгалтерських методах формування.

Використання запропонованої моделі системного підходу до обліку процесів матеріального забезпечення дозволить здійснити розробки та запропонувати рекомендації, що конкретизують концептуальні рішення, доводячи їх до такого стану, який дає змогу впроваджувати їх у практику. Отже, системний підхід передбачає наукове опрацювання сукупності питань, що визначають розвиток як власне обліку процесів матеріального забезпечення, так і управлінського процесу в цілому.